

FRÅS OG FASTE

Den hidtil største danske udgivelse om spiseforstyrrelser udkom i foråret. Tværfaglig og med adresse til mange læsergrupper – også psykologer.

Anmeldelse ■ Af Anne Line V. Rasmussen

■ *Frås og faste* er en fantastisk titel til en bog om spiseforstyrrelser, der således straks får slået den polaritet og dobbelthed an, som karakteriserer feltet med spiseforstyrrelser både hos den enkelte patient og dimensionerne i diagnosespektret.

Bogen er redigeret af Susanne Lunn, Kristian Rokkedal og Bent Rosenbaum og er blevet til som led i et stort tværfagligt projekt som skal belyse dyrkelsen af slankhed og eventuel øget forekomst af spiseforstyrrelser i Danmark. Bogen er med bidrag af fagfolk fra spiseforstyrrelsesområdet og samfunds- og humanvidenskabelige forfattere det hidtil største danske værk om spiseforstyrrelser. Den behandler de etablerede diagnostiske enheder anoreksi og bulimi og er således et velkomment bidrag til udbredelse af viden om spiseforstyrrelser.

I første del gennemgås sygdommens historie, diagnostik, ætiologi og epidemiologi. Her vil jeg fremhæve kapitlet om diagnostisk afgrænsning, hvor Susanne Lunn og Kristian Rokkedal gennemgår ligheder og forskelle på de diagnostiske kriterier i henholdsvis ICD-10 og DSM-IV. Der gives et fint overblik og peges på uklarheder og problemer forbundet med forskellene. Ligeledes bidrager Susanne Lunn med en god beskrivelse af sygdommens multifaktorielle årsagsforklaringer og understreger individets udvikling som et afgørende filter for, hvilken betydning de øvrige faktorer får.

Til gengæld savner jeg et mere detaljeret beskrevet sygdomsbillede. Senere i bogen gennemgår Kristian Rokkedal mere detaljeret det kliniske billede af sygdommene, så informationerne er med, men i en ikke helt logisk rækkefølge. Ligeså savner jeg en klar fremstilling af følgesymptomer og beskrivelse af de forskelligartede selvforstærkende eller vedligeholdende faktorer i sygdommen. Ikke at de er fraværende, men især en understregning af, at sulttilstanden og for anorektikere undervægten fører til øget optagethed

af mad og øget frygt for mad og egen appetit, mener jeg er en uomgængelig pointe, der ikke fremgår.

Fortjeneste og forsimpning

Anden del har overskriften *Mad, krop og kultur*. I denne del løftes diskussionerne langt op over det kliniske billede og behandlingen. Forfatterne betoner især æstetisering af kroppen som en brik i forståelsen af den optagethed af mad og krop, der kendetegner samtiden. Anden dels fortjeneste er at holde mange aspekter af forholdet mellem krop, kultur og mad op og pointere madens og kroppens flertydighed. Her diskuteres fx dualismen mellem krop og sjæl, et skisma mellem kontrol og overforbrug, kroppen som både interessant og farlig og en dobbelt strømning af opbrud og tradition, der præger vores madvaner.

Det problematiske med de brede kulturelle penselstrøg er den lidt forsimplede forståelse, der bliver spiseforstyrrelserne til del. Horisonten udvides til at spænde over historiske og kulturelle strømninger og samtidig indsnævres den, når den kliniske spiseforstyrrelse skal indgå som en dimension heri. Faren, som især Niels Kayser Nielsen falder for, er, at han forsimples spiseforstyrrelserne og det multifaktorielle, der kendetegner forståelsen heraf. Spiseforstyrrelser bliver i hans bidrag repræsenteret ved unge pigers kamp mod deres egen krop i en stræben efter en ideal krop, hvilket nok er en mere dækkende beskrivelse af almene kulturelle tendenser end af de patologiske udgaver af spiseforstyrrelser. Og når æstetiseringen af kroppen vægtes som det altafgørende, bliver det på bekostning af en anden forståelse af kulturens betydning, nemlig som udtryksform for en forstyrrelse af spisning, der også har andre komponenter, men som får det til enhver tid populære udtryk, der i middelalderen var hellighed, senere blev skønhed og nu er sundhed. De kulturelle diskussioner landes dog igen af Karen Klitgaard Povlsen med påpegnin-gen af forskellen på forstyrret spisning generelt og så spise-

forstyrrelser og af, at de kulturelle sammenhænge og mønstre skal med i helhedsbilledet.

Anden del indeholder således mange gode, spændende og øjenåbnende overvejelser, men også flere vel hurtige konklusioner om spiseforstyrrelser. Kapitlerne giver gode diskussioner på et abstrakt og kulturelt plan, men der mangler den klangbund, der forankrer det i temaet spiseforstyrrelser. Noget af den klangbund kunne være kroppen og seksualiteten. Nielsen skriver under overskrifter som *maden og munden*, *maden og sanserne* og *maden, synet og kropsforskrækkelsen*, uden at seksualiteten tænkes ind i nævneværdig grad. På den måde kommer kapitlerne til at handle for meget om *mad* og for lidt om spiseforstyrrelser. Og for den spiseforstyrrede er mad ikke længere kun mad i den kulturelle betydning, det er for andre.

En bred indføring

I tredje del, *Teorier og behandlingsmetoder*, lægger Susanne Lunn ud med et fremragende afsnit om psykoanalytiske teorier om spiseforstyrrelser, hvor hun klart gennemgår psykoanalytiske og tilknytningsteoretiske teorier og de bidrag, de hver især beriger forståelsen af specielt anoreksi med.

I kapitlet om gruppeanalytisk behandling af kvinder med bulimi giver Kristian Valbak en spændende beskrivelse af, hvordan gruppeanalytisk terapi kan tilpasses patientkategorien. Og Svend Aage Rasmussen får i sine kapitler om systemisk og narrativ familieteori meget fint vist vigtigheden af det relationelle arbejde, uden at det nødvendigvis indebærer en forståelse af, at relationelle problemer er årsagen til spiseforstyrrelsen.

Herefter gennemgås forskellige psykoterapeutiske behandlingsformer. De er hver især gode beskrivelser af de forskellige psykoterapeutiske behandlingsformer. Alt i alt bliver denne del dog noget langtrukken i sin insisteren på at gennemgå så mange forskellige tilgange, hvor beskrivelserne med ændring af eksempler langt hen ad vejen kunne være beskrivelser af psykoterapeutisk behandling af andre psykiske lidelser. Denne kritik retter sig mod beskrivelserne af de mange individuelle behandlingsformer.

Fjerde del af bogen belyser, hvordan behandlingen er udformet på Center for spiseforstyrrelser i Århus, lige fra den diagnostiske udredning til behandling i forskellige faser.

Behandlingsafsnittene udmærker sig ved tydelige kliniske beskrivelser af symptomer og følgevirkninger, der også afdækker de symptomer, der måske i første omgang ikke leder tanken hen på alvorlige spiseforstyrrelser. Disse kapitler må

efter min opfattelse være meget anvendelige for praktiserende læger og privatpraktiserende psykologer, der jo ofte har den første kontakt med patienten.

Endelig femte del om forskning. Her vil jeg fremhæve de to første kapitler for en formidabel formidlingsevne. Kristine Godt ser på sammenhænge mellem personlighedsforstyrrelser og spiseforstyrrelser og besvarer ud fra både udenlandske undersøgelser og en egen empirisk undersøgelse spørgsmålet om en sammenhæng herimellem. Og Loa Clausen præsenterer opfølgingsstudier, hvor hun får opstillet metodeproblemerne forbundet med sammenligninger af forskellige undersøgelser og opsamlet de konklusioner, der kan uddrages af studierne.

- - -

Alt i alt giver *Frås og faste* en bred præsentation af spiseforstyrrelsesområdet og kan anbefales som en dansk indføring til emnet. Den bærer præg af, at udgangspunktet for projektet har været meget bredt og ikke har været rettet specifikt mod spiseforstyrrelser. Ifølge omslaget henvender bogen sig til læger, psykologer, studerende inden for de sundhedsfaglige og humanistiske fag og til patienter og pårørende, der er interesserede i en bred introduktion til området. Det er måske at tage munden lidt for fuld. Særligt til patienter og pårørende tror jeg ikke, at *Frås og faste* bliver den anbefalede litteratur.

I forordet beskriver redaktørerne fint den magtesløshed, der råder, når forældre fra sidelinjen ser, at deres barn er ved at forsvinde ind i en helt forstyrret spiseverden, hvor de ikke har adgang. Men det følges ikke op i bogen, der er en meget teoretisk og akademisk gennemgang af de forskellige emner og uden diskussioner af, hvordan man som pårørende kan omsætte den gode vilje til noget hjælpsomt. For psykologer mener jeg til gengæld, at bogen er meget relevant. Ikke mindst fordi bogen med sin vægtning af psykologisk teori både er god at blive klog af og diskutere med.

Anne Line V. Rasmussen

BOGDATA ■

Susanne Lunn, Kristian Rokkedal og Bent Rosenbaum: "Frås og faste". Dansk psykologisk Forlag, 2010. 532 sider, 528 kr. indb.

